

**A Csatár-hegy és Miklós Pál hegy (HUBF 20008)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

EGYEZTETÉS ELŐTTI TERVEZET

Csopak
2020

Készítette:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

8229 Csopak, Kossuth u. 16.

Tel: 06-87-555-260 Fax: 06-87-555-261

E-mail: bfnp@bfnp.hu

Web: <https://www.bfnp.hu>

Acrida Természetvédelmi Kutató BT.

8300 Tapolca, Deák F. u. 7.

Tel: 06-20-34-89-345 Fax: 06-88-785-023

E-mail: kenyeres@acidabt.hu

Felelős tervező

Dr. Kenyeres Zoltán

Vezető szakértők

Dr. Bauer Norbert

Mészáros András

Közreműködő szakértők

Hüvös-Récsi Annamária

Papp Sándor

Vers József

Készült Máté Balázs, Mészáros József, Dr. Tóth Sándor adattári adatainak felhasználásával.

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	4
1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők	9
3. Kezelési feladatok meghatározása	13
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	13
3.2. Kezelési javaslatok.....	14
3.2.1. Élőhelyek kezelése	14
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	30
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	30
3.2.4. Kutatás, monitorozás	32
3.2.5. Mellékletek.....	33
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	40
3.3.1. Agrártámogatások	40
3.3.2. Pályázatok	43
3.3.3. Egyéb.....	43
Felhasznált irodalom	44

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Csatár-hegy és Miklós Pál hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBF20008

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1607,02 ha

1.4 A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2019. (III.15.) évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6240* Szubpannon sztyeppék
- 9180* Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal*
- 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel
- 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 9150 A *Cephalanthero-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek
- 8160* Közép-Európa domb- és hegyvidéki mészkő-törmelékletjtői ^T
- 8210 Mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel ^T

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

^T előfordulását az aktuális térképezés nem erősítette meg, Natura 2000 adatlapról törlendő

1.4.2. Jelölő értéknek javasolt élőhely

- 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)

1.4.3. Jelölő fajok

- Leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*)
- Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Havasi cincér (*Rosalia alpina*)
- Ürge (*Spermophilus citellus*)
- István király-szegfű (*Dianthus plumarius regis-stephani*) ^T

^T nem fordul elő a területen, Natura 2000 adatlapról törlendő

1.4.4. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok

Füstös ősziaraszoló (*Lignoptera fumidaria*)
 Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
 Csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)
 Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
 Gyászcincér (*Morimus funereus*)

1.5. Érintett települések

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Bánd	Veszprém	534,09	33,23	58,51
Nemesvámos	Veszprém	511,16	31,81	12,53
Veszprém	Veszprém	397,38	24,73	3,16
Szentgál	Veszprém	164,39	10,23	1,73
Összesen:		1607,02	100	

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
Országos jelentőségű védett természeti terület	-	Szentgáli tiszafás TT	125,61	7,8%	- Az Országos Természetvédelmi Tanács 600/1951 számú határozata a Szentgáli-tiszafás természetvédelmi terület védetté nyilvánításáról - 118/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet a Szentgáli-tiszafás természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról
Ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és pufferterület övezete	MT OF PT	-	1425,77 29,56 133,54	88,72 % 1,84 % 8,31 %	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

ex lege védett barlangok	4430-88 4462-27 4430-89 4430-87 4430-91 4430-5 4430-92 4430-90	Tekeres-völgyi- sziklaodú (és további hét barlang)	–	–	1996. évi LIII. tv. a természet védelméről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területet kis mértékben érinti országos védett terület, ennek megfelelően a Szentgáli Tiszafás Természeti Területre készült kezelési terv [Bölöni J., Király G. (1999): A Szentgáli Tiszafás természetvédelmi terület kezelési és fenntartási terve. Sopron. BfNPI Adattár, kézirat]

1.7.2. Településrendezési eszközök

Bánd, szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben), 1/2007. (I.15.) rendelet
Bánd, településszerkezeti terv módosítás, 64/2017. (VIII.9.) határozat
Bánd, szabályozási terv és HÉSZ módosítás, 5/2011 (IX.27.) rendelet
Bánd, településszerkezeti terv, 63/2011. (IX. 26.) határozat
Bánd, szabályozási terv és HÉSZ módosítás, 3/2009 (II.10.) rendelet
Bánd, településszerkezeti terv, 16/2008. (IV. 14.) határozat
Bánd, szabályozási terv és HÉSZ módosítás, 3/2008 (IV.14) rendelet
Bánd, településszerkezeti terv, 2/2007 (I. 15.) határozat
Bánd, helyi építési szabályzat, 1/2007 (I. 15.) rendelet
Nemesvámos, szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben), 11/2006. (VIII.30.) rendelet
Nemesvámos, településszerkezeti terv módosítás, 2/2016. (I.16.) határozat
Nemesvámos, szabályozási terv és HÉSZ – módosítás, 28/2015. (XI.26.) rendelet
Nemesvámos, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás (Egységes szerkezetben), 11/2006. (VIII.30.) rendelet
Nemesvámos, szabályozási terv és HÉSZ – módosítás 23/2015. (IX.4.) rendelet
Nemesvámos, településszerkezeti terv – módosítás 236/2015. (IX.2.) határozat
Nemesvámos, településszerkezeti terv 40/2006. (VIII. 23.) határozat
Nemesvámos, szabályozási terv és helyi építési szabályzat 11/2006. (VIII. 20.) rendelet
Településfejlesztési koncepció 43/2004.(V.26.) határozat
9/1999.(VI.25.) Ör. Sz. rendelet módosítása 9/2001.(VIII.1.) Ör. sz. rendelet
9/1999.(VI.25.) Ör. Sz. rendelet módosítása 2/2001.(II.16.) Ör. sz. rendelet
Nemesvámos Község ÖRT-hez alkalmazandó szabályozási előírásokról szóló 1/1985. számú rendelet kiegészítése 9/1999.(VI.25.) ör. sz. rendelet
Nemesvámos ÖRT szabályozási tervében foglaltak részleges módosítása, valamint a szabályozási előírásokról szóló 1/1985. számú rendelet kiegészítése 5/1998.(VI.30.) Ör. sz. rendelet
Szentgál, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás (Egységes szerkezetben), 9/2011. (VI.30.) rendelet
Szentgál, településszerkezeti terv – módosítás, 75/2011. (VI.29.) határozat
Szentgál, Településszerkezeti terv, 75/2011 (VI.29.) határozat

Szentgál Helyi építési szabályzat és Szabályozási terv, 9/2011 (VI.29.) rendelet
Szentgál község településrendezési koncepciója, 39/2004.(IV.21.) Ök. határozat
Veszprém, belterület szabályozási terv és HÉSZ módosítás, 30/2018. (VI.27.) rendelet
Veszprém, belterület településszerkezeti terv módosítás (teljes területre vonatkozó, egységes szerkezetű tervlapot tartalmaz), 146/2018. (VI.27.) határozat
Veszprém, szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben), 24/2017. (IX.28.) rendelet
Veszprém, szabályozási terv és HÉSZ módosítás, 12/2018. (II.22.) rendelet
Veszprém, szabályozási terv és HÉSZ (egységes szerkezetben), 24/2017. (IX.28.) rendelet
Veszprém, településszerkezeti terv módosítás (teljes területre vonatkozó tervlapot tartalmaz) 28/2018. (II.22.) határozat
Veszprém, szabályozási terv és HÉSZ, 24/2017. (IX.28.) rendelet
Veszprém, településszerkezeti terv, 213/2017. (IX.28.) határozat
Veszprém, településszerkezeti terv - módosítás (teljes területre vonatkozó tervlapot tartalmaz), 46/2015. (XII.17.) rendelet
Veszprém, szabályozási terv és HÉSZ – módosítás, 24/2015. (VI.25.) rendelet
Veszprém, szabályozási terv és HÉSZ – módosítás (teljes területre vonatkozó tervlapot tartalmaz), 36/2014. (IX. 11.) rendelet
Veszprém, HÉSZ – módosítás, 7/2014. (II. 27.) rendelet
Veszprém, településfejlesztési koncepció, 202/2013. (VI. 27.) határozat
Veszprém MJV településfejlesztési koncepció kiegészítése, 162/2002.(VI.21.) Kh.sz. határozat

1.7.3. Körzeti erdőtervek

A tervezési terület két erdőtervezési körzetet érint: Kabhegyi és Zirci. A Kabhegyi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (274/2/2010) érvényes 2012. január 1–2021. december 31-ig. A Zirci erdőtervezési körzet utolsó hatályos körzeti erdőterve 20/2009 törzskönyvi számon 2009.01.01-től 2018.12.31-ig volt hatályos. Az új körzeti erdőterv jelenleg munkaközi állapotban van, hatályba lépése 2021.01.01-től várható. A két terv közötti átmeneti időszakban az erdőgazdálkodók az erdészeti hatóság egyedi határozatai alapján gazdálkodnak.

1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési területre vonatkozóan az 507-es számú Bakonyi Vadgazdálkodási tájegység Vadgazdálkodási Terve az irányadó [12/2018. (VII. 3.) AM rendelet az Észak-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről]. A tervezési területen három vadászterület található, az alábbi vadászatra jogosultakkal: Szentgáli Földtulajdonosok és Földhasználók Vt. (19-302150-507), Koronás-szarvas Kft. (19-303890-3-4-8), Felhő Veszprémi Vadász és Környezetvédelmi Egyesület (19-304950-507).

1.7.5. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a 1-13. Észak-Mezőföld és Keleti-Bakony alegység vízyűjtő-gazdálkodási tervezési alegységhez tartozik. Az Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Tervet a 1155/2016. (III.31) Korm. határozat tartalmazza. (<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&program> elemid=149)

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H=nagy M=közepes L=kicsi	Érintett terület nagyága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A területen belül ható veszélyeztető tényezők				
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	25	A tényező elsősorban az ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) állományát veszélyezteti, ugyanis a tartósan magas fűvű gyepek kialakulása az állomány elvándorlásához, visszaszorulásához vezet.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	25	A füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) állományát veszélyezteti, az élőhelyek háborgatása, taposása, a növényzet jellegének megváltoztatása által.
A11	Mezőgazdasági célú égetés	L	10	Potenciális – A füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) állományát veszélyezteti az egyedek élőhelyének átalakulása, egyes esetekben az életciklus korai stádiumában lévő egyedek elpusztulása által.
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	L	10	Potenciális – A füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) állományát veszélyezteti az egyedek élőhelyének átalakulása, egyes esetekben az életciklus korai stádiumában lévő egyedek elpusztulása által.
B01	Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősfítés (kivéve lecsapolás)	L	10	Potenciális – A füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) állományát veszélyezteti az egyedek élőhelyének átalakulása, egyes esetekben az életciklus korai stádiumában lévő egyedek elpusztulása által.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	40	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180*), pannon cseres-tölgyesek (91M0), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0*), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130) élőhelyeket, valamint a havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>), csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>), díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) fajokat veszélyezteti – az élőhelyek fajösszetételének és élőhely-

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H=nagy M=közepes L=kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				szerkezetének megváltozásán, valamint az érintett fajok potenciális fejlődési és tartózkodási helyeinek csökkenésén keresztül.
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	H	50	A nagy szarvasbogar (<i>Lucanus cervus</i>) nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), *havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>), gyászincér (<i>Morimus funereus</i>) fajok állományait veszélyezteti – a potenciális fejlődési és tartózkodási helyeik térfoglalásának csökkentése által.
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	H	50	A nagy szarvasbogar (<i>Lucanus cervus</i>), nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), *havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) és gyászincér (<i>Morimus funereus</i>) fajok állományait veszélyezteti – a potenciális fejlődési és tartózkodási helyeik térfoglalásának csökkentése által.
B13	Égetés erdészeti célból	L	10	Potenciális – A füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) állományát veszélyezteti az egyedek élőhelyének átalakulása, egyes esetekben az életciklus korai stádiumában lévő egyedek elpusztulása által.
B15	Előregedett erdők csökkentését célzó erdőkezelés	H	50	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép- európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> - erdői (9180*), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel (91H0*), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130) élőhelyeket, valamint a *havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) és csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>) fajokat veszélyezteti – az élőhelyek esetében az állományszerkezet megváltozásán, a fajok esetében a potenciális és realizált élőhelyeik térfoglalásának csökkenésén keresztül.
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	M	15	A meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco- Brometalia</i>) (6210), pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)(6190), szubpannon sztyeppék (6240*) élőhelyeket, valamint a leánykőöröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), magyar

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H=nagy M=közepes L=kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>) és füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) fajok állományait veszélyezteteti, az élőhelyek háborgatása, valamint a növényzet jellegének megváltoztatása által.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	20	A szubpannon sztyeppék (6240*) és pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)(6190) élőhelyeket veszélyezteteti, elsősorban a magas aranyvessző terjedése által.
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	H	50	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180*), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel (91H0*) élőhelyeket, valamint a díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) állományát veszélyezteteti – általános felszínkárosítás és bolygatás formájában. Az intenzív túrás, taposás révén gyomosodás, jellegtelenedés figyelhető meg.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	M	30	A meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210) élőhelyek, valamint a leánykökörccsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) és füstös ősziaraszoló (<i>Lignyoptera fumidaria</i>) fajokat veszélyezteteti – az élőhely-szerkezet megváltozásán keresztül.
A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők				
N01	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében	M	70	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180*), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> ával és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0*), valamint szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130) élőhelyeket veszélyezteteti – a számukra optimálistól eltérő hőmérsékleti viszonyok kialakulásán keresztül.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H=nagy M=közepes L=kicsi	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	70	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép- európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> - erdői (9180*), pannon gyertyános- tölgyesek <i>Quercus petraeá</i> val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0*), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel (91H0*), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130) élőhelyeket, valamint a díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) állományait veszélyezteti – az élőhelyek és fajok számára optimálistól elmaradó vízellátottság kialakulásán keresztül.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A terület rendeltetése:

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása.
- A Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve az ennek megőrzését, fenntartását biztosító gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Fő célkitűzések:

- A pannon sziklagyeppek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190), a szubpannon sztyeppék (6240*), a szálkaperjés-rozsnokos xeromezofil gyeppek (6210), a szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), a *Cephalanthero-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön (9150), a lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői (9180*), a pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal* (91G0*), a pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel (91H0*) és a pannon cseres-tölgyesek (91M0) élőhelyek állományainak megőrzése és fenntartása.
- A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű fajok, így a leánykököröcsin (*Pulsatilla grandis*), a magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*), a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a havasi cincér (*Rosalia alpina*) és az ürge (*Spermophilus citellus*) populációinak megőrzése, stabil populációik fennmaradásának biztosítása.
- A sekély talajú meredek lejtőkön kialakult sziklai erdőkben és molyhos tölgyeseknél a fahasználat mellőzése.
- Az erdei élőhelytípusokban a homogén tér- és korszerkezet javítása.
- Az egykorú erdőfoltok kezelésénél hosszú távon a száraló üzemmód előtérbe helyezése.
- A jelölő erdei élőhelyeken a természetszerű felújítások elősegítése, az ezeket akadályozó, nehezítő vagy akár lehetetlenné tevő hatások közöttük az élőhely vadeltartó képességét meghaladó nagyvadállomány kedvezőtlen hatásának, elhárítása.
- A területen található nem őshonos vadfajok (pl. muflon) visszaszorítása.
- A vadaskerthez tartozó részterületen a tartott állomány apasztása, változó részterületeken kialakított kizárásokkal az aljnövényzet kímélete.
- A gyertyános-tölgyes, és bükkös erdőállományok tekintetében, amelyek a klímaváltozás által leginkább veszélyeztetettek, kerülni kell az eredeti célállomány felújulását veszélyeztető felújítási módokat.

További célkitűzések:

- A nem közösségi jelentőségű, de fontos védett növény- és állatfajok állományainak megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra: medvefűl-kankalin (*Primula auricula* subsp. *hungarica*), közönséges tiszafa (*Taxus baccata*).
- A területen található fekete fenyő elegendő molyhos tölgyes erdőállományok természetes átalakulási folyamatainak érvényesülése.
- A gyepes élőhelytípusok fokozódó cserjésedésének megakadályozása a gyepterületek extenzív legeltetésével vagy cserjeirtással.

- A tervezési területen a technikai sportok üzésének visszaszorítása.
- Az ürge élőhelyeken a rendszeres legeltetési gyepterület biztosítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok megfogalmazása a Natura 2000 terület kijelölésének alapját szolgáló élőhelyek és fajok védelmi és állomány-megerősítési szempontjainak, valamint a gazdálkodói érdekeknek az együttes figyelembevételével történt.

A javaslatok rendszere a kezelési egységekhez kapcsolt. A kezelési egységek élőhelyi alapon, aktuális Á-NÉR (Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer) térkép foltjaihoz kötötten kerültek meghatározásra. Ez utóbbi zömmel művelési ág szerinti azonosságot is jelent. Azok az élőhelyfoltok, melyekhez azonos kezelési javaslatok rendelendők, egy kezelési egységbe kerültek. A tervezés alapjaként kezelt élőhelyfoltokat kölcsönösen megfigyeltük a helyrajzi nyilvántartással és a MePAR-blokkrendszerrel. Az egyes kezelési egységekhez tartozó helyrajzi számok listáját és a MePAR-blokk kódokat a 3.2.5. b. fejezet táblázata tartalmazza.

A kezelési egységekhez kötött intézkedések két szinten kerültek meghatározásra. (1) A kötelezően betartandó előírások pontnál érintettségétől függően – a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletet, az érvényben lévő erdőterv rendeletet, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvényt, vagy a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szerepeltetjük. (2) A gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok közé kerültek a természetvédelmi célkitűzéseket kiemelt mértékben szolgáló, önkéntes vállalkozáson alapuló, támogatást magával vonó előírás-javaslatok.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Általános, gazdálkodáshoz nem köthető intézkedések

A tervezési területen a jelen fenntartási terv céljainak elérését nem veszélyeztető, jogszerű, ill. jogerősen engedélyezett tevékenység korlátozás nélkül folytatható.

A tervezési területen olyan beruházás, mely a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza, nem végezhető.

A művelési ág megváltoztatása csak a jobb természetességi állapot irányába javasolt.

Ipari, mezőgazdasági, szolgáltatási tevékenység végzéséhez szükséges telep létesítésének engedélyezése nem javasolt.

Bányatelek létesítése a tervezési terület magterület besorolású részein az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény alapján tilos, más területeken úgy bányatelek létesítése, vagy a meglévő telek horizontális bővítése nem javasolt.

Új elektromos vezetékek létesítése során előnyben kell részesíteni a földkábelek alkalmazását. Új elektromos, vagy más nyomvonalas közmű létesítése során, vagy meglévő légvezetékek földkábelre cserélése esetén a meglévő földutak nyomvonalának használata javasolt.

A tervezési területen a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, új nyomvonalú utak kialakítása, földutak stabilizálása, vagy burkolása kizárólag a természetvédelmi kezelés elősegítése érdekében lehetséges. Az úthálózat bármilyen fejlesztése (beleértve a gyalogút hálózatot, illetve turisztikai berendezések, építmények elhelyezését) előtt szükséges a forgalomnövekedés hatásait előzetesen vizsgálni, illetve az abból fakadó – a természeti értékekre káros – hatásokat megelőzni.

Kerékpárral és lóval a tervezési terület földhivatali nyilvántartásban is szereplő, meglévő útvonalai használhatók, az útvonalokról letérni nem szabad.

A terület látogatása a napnyugtától napkeltéig tartó időszakban nem kívánatos.

A tervezési területen a sátorozás egész évben tilos.

Robbanó- vagy elektromos motorral hajtott eszközökkel a tervezési terület kizárólag a rendes gazdálkodás, természetvédelmi kezelés vagy hatósági tevékenység céljából látogatható.

Közösségi vagy tömegsport rendezvények a hatályos jogszabályok alapján külön engedély alapján tarthatók, ezek típusának meghatározása, térbeli és időbeli korlátozása is indokolt a természeti értékek megőrzése érdekében.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető intézkedések

1. Kezelési Egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: Kiemelkedően értékes sziklagyeppek, lejtősztyepprétek és félszárazgyeppek (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

G2 Mészkedvelő nyílt sziklagyeppek

H1 Zárt sziklagyeppek

H2×H3a Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyeppek × Köves talajú lejtősztyeppék

H3a×H4 Köves talajú lejtősztyeppék × Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok

H4×L1 Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok × Mész- és melegkedvelő tölgyesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

6190 Pannon sziklagyeppek (*Stipo-Festucetalia pallentis*);

6210 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyeppek

6240*Szubpannon sztyeppék;

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*), leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*), füstös ősziaraszoló (*Lignyoptera fumidaria*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Kövér daravirág (*Draba lasiocarpa*), henyé boroszlán (*Daphne cneorum*), ezüstös útifű (*Plantago argentea*), gombos varjúköröm (*Phyteuma orbiculare*), osztrák galaj (*Galium austriacum*), kékes borkóró (*Thalictrum pseudominus*), dolomit kéneslepke (*Colias chrysotheme*), tarka sztyepplejtősáska (*Arcyptera microptera*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kiemelt jelentőségű élőhelyek fennmaradása érdekében kerülni kell mindenféle beavatkozást, beleértve a gyepek bármilyen használatát, kivéve a kifejezetten az élőhelyek fennmaradását elősegítő munkákat, illetve az inváziós gyomfajok megjelenése esetén azok eltávolítását. A kezelési egységgel érintkező erdőterületek fahasználata során a kezelési egységet érintő rakodó kialakítása nem megengedett.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési földhasználati szabályokat a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, ill. a 1996. évi LIII. törvény (a természet védelméről) tartalmazza. Bizonyos önkéntesen vállalható előírás-javaslatok esetén a 2009. évi XXXVII. törvény VI. fejezet (az erdőt károsító hatások elleni védekezés) védelem a tűz ellen alfejezetében található 65. és 66. § betartása is kötelező.

Javasolt előírások:

- Legeltetés és kaszálás nem végeztető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása (GY21)
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12)
- Felülvetés nem megengedett (GY01)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető (GY24)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása (GY26)
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelést lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető (GY34)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés nincs tervezve.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok elsősorban a tervezési terület kiemelkedő értékét jelentő pannon sziklagyepek védelme érdekében kerültek megfogalmazásra, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és az azokhoz kötődő fajok hosszú távú fenntartását szolgálják.

2. Kezelési Egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: Sziklafüves-lejtősztyepprétek, felnyíló mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek, közepes természetességű sziklagyepek, valamint változó természeti állapotú zárt szárazgyepek tartoznak a kezelési egységhez (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

G2 Mészkedvelő nyílt sziklagyepek

H2×H3a Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek × Köves talajú lejtősztyepek

H3a×H4 Köves talajú lejtősztyepek × Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok

H3a×OC Köves talajú lejtősztyepek × Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

H3a×OC×P2b Köves talajú lejtősztyepek × Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek × Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

H4×H3a – Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok × Köves talajú lejtősztyepek

H5a×P2b – Löszgyepek, kötött talajú sztyepprétek × Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

P2 Cserjések, becserjésedett gyepterületek;

P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

P2b×H4×H3a×OC Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések × Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok × Köves talajú lejtősztyepek × Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

P2b×OC Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések × Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

P45×E1 Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek × Franciaperjés rétek

P45×L1×H3a×H4 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek × Mész- és melegkedvelő tölgyesek × Köves talajú lejtősztyepek × Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)

6210 Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyepek

6240* Szubpannon sztyeppék;

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*

91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*), leánykörtörcsin (*Pulsatilla grandis*), füstös ősziaraszoló (*Lignoptera fumidaria*), ürge (*Spermophilus citellus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok: Magyar bodrány (*Xanthoparmelia pulvinaris*), ezüstös útifű (*Plantago argentea*), szirti fanyarka (*Amelanchier ovalis*), őszi csillagvirág (*Prospero autumnalis*), kései pitypang (*Taraxacum serotinum*), csillagöszirózsa (*Aster amellus*), dolomit keneslepke (*Colias chrysotheme*), tarka sztyepplejtőskáka (*Arcyptera microptera*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe sorolt területek extenzív mezőgazdasági hasznosítása javasolt, mivel a természeti értékek fennmaradását lehetővé teszi, illetve biztosítja. A kezelési egység területén hajtásos legeltetés (birkával vagy szarvasmarhával) a vegetációs időszakban folytatható. A kezelési egységgel érintkező erdőterületek fahasználata során a kezelési egységet érintő rakodó kialakítása nem megengedett. Az élőhelyek fennmaradását elősegítő munkák, inváziós gyomfajok megjelenése esetén azok eltávolítása elvégezhető.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési földhasználati szabályokat a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, ill. a 1996. évi LIII. törvény (a természet védelméről) tartalmazza.

Javasolt előírások:

- Felülvetés nem megengedett (GY01)
- Szerves trágyázás nem megengedett (GY07)
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12)
- Kiszántás nem megengedett (GY13)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető. (GY24)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása (GY26)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető (GY34)

- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés nincs tervezve.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok elsősorban a tervezési terület kiemelkedő értékét jelentő pannon lejtősztyeppék és sziklafüves lejtők védelme érdekében kerültek megfogalmazásra, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és érintett fajok (ld. fent) hosszú távú fenntartását szolgálják.

3. Kezelési Egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen (részben parlag eredetű, részben elszegényedett) gyepek, cserjésedő gyepek kerültek a kezelési egységbe (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

OB Jellegtelen, üde gyepek (leromlott kaszálók)

OB×OD×P2 Jellegtelen üde gyepek × Lágyszárú évelő özönfajok állományai × Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

OD Lágyszárú évelő özönfajok állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

Nincs érintett élőhely.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nincs érintett faj.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Nincs érintett faj.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe sorolt területek extenzív mezőgazdasági hasznosítása javasolt, mivel természetességi állapotuk javítása így érhető el. A kezelési egység erdőkben lévő

fragmentumfoltjainak, illetve erdőszéli helyzetben lévő foltjainak őshonos termőhelynek megfelelő fafajokkal történő erdősitése is elfogadható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírási javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési földhasználati szabályokat a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, ill. a 1996. évi LIII. törvény (a természet védelméről), ill. 42/2014. (IV. 14.) VM rendelet tartalmazza.

Javasolt előírások:

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY18)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető (GY24)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása (GY32)
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 állategység/ha (GY42)
- Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható (GY57)
- Minden évben tisztító kaszálás elvégzése (GY105)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Mezőgazdasági földterület első erdősitése, őshonos fafajokkal támogatható (SZ56, GY119)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés nincs tervezve.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a részterületek természetességi állapotának javítását célozzák. Az ajánlások lehetővé teszik a legeltetést is.

4. Kezelési Egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Beszántott, vagy egykor beszántott, majd újra gyepesített vagy spontán gyepesedő területek (ld. 3.2.5.a térkép).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

T1-T10 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák–Fiatal parlag és ugar

T9 Kiskertek (Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, Lágyszárú évelő özönfajok állományai, Nem őshonos fafajok spontán állományai, Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók)

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

Nincs érintett élőhely.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nincs érintett faj.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Nincs érintett faj.

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Művelési ág megváltoztatása szántóból gyepképpé támogatható. A szántóföldi művelés során szükséges a szomszédos élőhelyeken előforduló jelölő fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vétele. A kezelési egységbe sorolt területek extenzívebb mezőgazdasági gazdasági hasznosítása javasolt, mivel természeti állapotuk javítása ezáltal érhető el. Legeltetés során villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:*Kötelezően betartandó előírások:*

Jelenleg nincsenek érvényben Natura 2000 területen található szántókra vonatkozó kötelező előírások.

Javasolt előírások:

- A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni (SZ09)
- A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni (SZ15)
- Szántó füves élőhellyé alakítása spontán felhagyással. (SZ53)
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyeppé kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők (SZ67)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása (GY26)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés nincs tervezve.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok célja, hogy az intenzíven kezelt szántóterületen folyó gazdálkodás a lehető legkisebb mértékben veszélyeztesse a környező természetvédelmi jelentőséggel bíró élőhelyek állapotát. A szántóterületek a tervezési területen előforduló jelölő élőhelyek és fajok előfordulásával nem fednek át. Az önkéntesen vállalható előírások részben a lokális ökológiai folyosók megerősítésén keresztül szándékozik szolgálni általános biodiverzitás-védelmi célokat.

5. Kezelési egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű erdőterületei (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek,

K5 Bükkösök

K5×LY2 Bükkösök × Törmeléklejtő-erdők

L1 Mész- és melegkedvelő tölgyesek

L2a Cseres-kocsánytalan tölgyesek

L2a×RC Cseres-kocsánytalan tölgyesek × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

LY1 Szurdokerdők,

LY2 Törmeléklejtő-erdők,

LY3×LY4 Bükkös sziklaerdők × Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők

LY3×LY4×S4 Bükkös sziklaerdők × Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők × Ültetett erdei- és feketefenyvesek

LY4 Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők

M1 Molyhos tölgyes bokorerdők

RC-K2×LY2×P2 Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők– Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek× Törmeléklejtő-erdők× Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*),

9150 A *Cephalanthero-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön,

9180* Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői,

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal,

91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel, (részben hibridkategóriákban)

91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*), leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), gyászincér (*Morimus funereus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Medvefű kankalin (*Primula auricula* subsp. *hungarica*), mohos csitri (*Moehringia muscosa*), tiszafa (*Taxus baccata*), veszprémi berkenye (*Sorbus veszpremensis*), Barabits-berkenye (*Sorbus barabitsi*), békaszem (*Omphalodes scorpioides*), epergyöngyike (*Muscari botryoides*), nemes májvirág (*Hepatica nobilis*), tarka nádtippán (*Calamagrostis varia*), fehér sás (*Carex alba*), osztrák galaj (*Galium austriacum*), kékes borkóró (*Thalictrum pseudominus*), lapos kékfutrinka (*Carabus intricatus*), kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*), erdei béka (*Rana dalmatina*), nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*), középfakopáncs (*Dendrocopos medius*), kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az élőhelyek és fajok védelme érdekében indokolt a teljes érintetlenség biztosítása, kizárólag a természetvédelmi kezelési célú beavatkozások végrehajtása, ennek részeként az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység és a folyamatban lévő erdőfelújítás. Biztosítani kell a folyamatos erdőborítást, őshonos fafajok esetében az egészségügyi fakitermelés is mellőzendő. Faanyagtermelést nem szolgáló részletekben az említett üzemmód fenntartása. Az igen sérülékeny élőhelyen kerülendő a nagyvadállomány koncentrációja.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírásvajavaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőtervezett erdőrészletekre vonatkozó kötelező érvényű előírásokat a Kabhegyi és Zirci erdőtervezési körzet körzeti erdőtervei, a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról), valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló XXXVII. törvény új végrehajtási rendelete (61/2017. (XII. 22.) FM rendelet), az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendelet tartalmazza.

Javasolt előírások:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03)
- Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével (E10)

- Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell (E24)
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása (E75)
- Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása (E97)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a tisztás élőhelyek rekonstrukciója, a tiszafa (*Taxus baccata*) állományának megőrzése és megerősítése érdekében élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés folyik. A faj több közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelyen is jelen van, a rekonstrukció és fejlesztés ezeket érinti.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a tervezési terület kiemelkedő értékét jelentő pannon molyhos tölgyesek, cseres-tölgyesek, törmelékletű erdők, bükkösök, pannon gyertyános-tölgyesek érdekében kerültek megfogalmazásra, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek hosszú távú fenntartását szolgálják. A területen élő védett, fokozottan védett, illetve közösségi jelentőségű állatfajok (ld. érintett állatfajok) fennmaradása érdekében szükséges az előregedő erdők fenntartása, valamint a megfelelő mennyiségű odvas, illetve holt fa visszahagyása.

6. Kezelési egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület közepes természeti állapotú, de őshonos fafajok uralta erdők (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

K2×K5 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek × Bükkösök

K2×K5×RC Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek × Bükkösök × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

K2×L2a Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek × Cseres-kocsánytalan tölgyesek

K2×RC Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

K5 Bükkösök

K5×RC Bükkösök × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

L1 Mész- és melegkedvelő tölgyesek

L1×RC Mész- és melegkedvelő tölgyesek × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

L2a Cseres-kocsánytalan tölgyesek

L2a×RC Cseres-kocsánytalan tölgyesek × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

RC-K2×LY2×P2 Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők– Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek× Törmeléklető-erdők× Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel

91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), gyászscincér (*Morimus funereus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Lapos kékfutrinka (*Carabus intricatus*), kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*), erdei béka (*Rana dalmatina*), nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A jelenleg homogén korösszetételű erdőállományok esetében a gazdálkodás során javasolt a változatos koreloszlás és térszerkezet kialakítása, az álló és fekvő holtfa arányának emelése a természetes úton keletkezett holtfa visszahagyásával.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőtervezett erdőrészekre vonatkozó kötelező érvényű előírásokat a Kabhegyi és Zirci erdőtervezési körzet körzeti erdőtervei, a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról), valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló XXXVII. törvény új végrehajtási rendelete (61/2017. (XII. 22.) FM rendelet), az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendelet tartalmazza.

Javasolt előírások:

– A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03)

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E13)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása (E16)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását szolgáló) lábönálló holtfák meghagyása (E17)
- Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása (E24)
- Természetes-, természet szerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása (E28)
- Természetes, természet szerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33)
- Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolósos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni (E35)
- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában (E38)
- A mikroélőhelyek fenntartása (E39) [*Megjegyzés: a mikroélőhelyeket hagyásfa csoportok és biotópfák jelentik.*]
- A környező gyepterületek védelme érdekében idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69)
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása (E75)
- Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása (E97)
- A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig (E85)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani (VA02)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a tiszafás élőhelyek rekonstrukciója, a tiszafa (*Taxus baccata*) állományának megőrzése és megerősítése érdekében élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés folyik. A faj több közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelyen is jelen van, a rekonstrukció és fejlesztés ezeket érinti.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok az erdőterületek, erdei élőhelyek és felszínformák védelme érdekében kerültek megfogalmazásra, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek hosszú távú fenntartását szolgálják. A területen élő védett, fokozottan védett, illetve közösségi jelentőségű állatfajok (ld. érintett állatfajok) fennmaradása érdekében is szükséges az előregedő erdők fenntartása, valamint a megfelelő mennyiségű odvas, illetve holt fa visszahagyása.

7. Kezelési egység

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület átalakított erdő és vágásterületei (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) Kezelési egység megfeleltetése:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

K2×S4 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek × Ültetett erdei- és feketefenyvesek

L1×S4 Mész- és melegkedvelő tölgyesek × Ültetett erdei- és feketefenyvesek

L2a×S4 Cseres-kocsánytalan tölgyesek × Ültetett erdei- és feketefenyvesek

RB×P2×OB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők × Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések × Jellegtelen üde gyepek

RC-K2×LY2×P2 Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők– Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek× Törmeléklető-erdők× Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

S1×RC Ültetett akácok × Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szal

91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nagy szarvasbogar (*Lucanus cervus*), gyászincér (*Morimus funereus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Epergyöngyike (*Muscari botryoides*), lapos kékfutrinka (*Carabus intricatus*), kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*), erdei béka (*Rana dalmatina*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A gazdálkodás során törekedni kell a természetszerű szerkezettel, faállománnyal és korösszetétellel jellemezhető állományok kialakítására.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőtervezett erdőrészekre vonatkozó kötelező érvényű előírásokat a Kabhegyi és Zirci erdőtervezési körzet körzeti erdőtervei, a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról), valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló XXXVII. törvény új végrehajtási rendelete (61/2017. (XII. 22.) FM rendelet), az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 69/2016. (X. 14.) FM rendelet tartalmazza.

Javasolt előírások:

- Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell (E49)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal (E51)
- Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése (E61)
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása (E75)
- Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett (E81)
- A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása magas tuskó visszahagyásával, az odú megőrzésével (E95)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén található idegenhonos faállományú erdőterületeken végrehajtandó beavatkozások esetleges megvalósulása fafajcserének minősülnek, ebből adódóan az élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés tárgykörébe tartoznak.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben megtalálhatókon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőterületek megfelelő gazdálkodási módok alkalmazása esetén természetközeli fajkészletű és állapotú erdőállományokká alakíthatók, melyek további kíméletes használata a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok lokális előfordulásainak és állományainak megerősítését biztosíthatják. A gazdasági hasznosítás során kíméletes, az élőhely talajára, lágyszárú növényzetére és állatvilágára a lehetőség szerinti legkisebb károsító hatást kifejtő módszereket kell alkalmazni. A felújítógátások során szükséges a megfelelő méretű mikroélőhelyek visszahagyása.

8. Kezelési egység

(a) **Kezelési egység kódja:** KE-8

(b) **Kezelési egység meghatározása:** Roncsterületek, telephelyek, utak, egykori bányagödrök kerültek ebbe a kezelési egységbe (elhelyezkedését ld. 3.2.5.a térképen).

(c) **Kezelési egység megfeleltetése:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

U2 Kertvárosok, szabadidős létesítmények
U4 Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
U11 Út- és vasúthálózat

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

Nincs érintett élőhely.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nincs érintett faj.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Nincs érintett faj.

(d) **Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:**

E másodlagos, degradált élőhelyfoltok területén a legfontosabb tennivaló természetvédelmi szempontból az idegenhonos inváziós fásszárú és lágyszárú növényfajok állományainak irtása, visszaszorítása az érintkező közösségi jelentőségű élőhelyek védelme érdekében.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírásvajavaslatok:**

Kötelezően betartandó előírások:

Nem adhatók meg kötelezően betartandó előírások.

Javasolt előírások:

- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása (GY26)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása (GY32)
- Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése (GY106)

(f) **Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:**

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés nincs tervezve.

(g) **Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:**

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok – az általános részben foglaltakon túl – nem kerültek megfogalmazásra.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a kezelési egységbe tartozó, ökológiai folyó szereppel bíró részterületek természeti állapotának és funkciójának megőrzését, valamint az invazív fajok terjedésének megakadályozását célozzák.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A tervezési területen élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés körébe tartozó tevékenység folyik a KE-5 és KE-6 kezelési egységek területén, a tiszafa (*Taxus baccata*) állományának megőrzése és megerősítése érdekében.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Javaslatokat a jelölő fajokkal kapcsolatban fogalmaztunk meg.

Leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*)

A Bakony egyik legerősebb leánykőkörcsin populációja található a területen. Előfordulási helyein a technikai sporttevékenység teljes kizárása szükséges. A sziklagyepekben, bokorerdő tisztásokon található kisebb állományok megőrzése beavatkozást nem igényel. A gyepek cserjésedése, avarosodása a Csatár-hegy sztyepprértjein az állományban a virágzó egyedek számának csökkenését idézte elő, emiatt érdemes lenne egy lokális kezelési kísérlet kidolgozása és beállítása.

Magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)

A Tekerés-völgy és a Malom-hegy, Csatár-hegy vonulat dolomitszikláin, sziklagyepjeiben számos kicsi, de összességében erős állománya él. A faj megőrzése élőhelyének zavarásmentességével biztosítható. Az előfordulások többsége az erdőterületek közötti sziklagyep állományokban nem, illetve kismértékben veszélyeztetett. Előfordulási helyein a technikai sporttevékenység teljes kizárása szükséges.

Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Élőhelyein kerülni kell a nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat. A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa-hálózat megtartása elsődleges feladat.

Havasi cincér (*Rosalia alpina*)

Lárvája több évig fejlődik az idősebb, sokszor beteg bükk egyedek törzsében. Fajvédelme az idősebb, holt fát is tartalmazó bükkállományok megőrzésével biztosítható.

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Élőhelyein kerülni kell nagy kiterjedésű véghasználatokat. Előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat. A faj számára fontosak a napos, meleg erdőszélek, tisztásokon, gyepekben lévő tölgy hagyásfák. Élőhelyein, az erdőszéleken és tisztásokon lévő csúcsháradt, száradt tölgyfákat kímélni kell, ezeken a részterületeken egészségügyi termelést sem szabad végezni. A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa-hálózat megtartása elsődleges feladat.

Gyászincér (*Morimus funereus*)

Élőhelyein kerülni kell nagy kiterjedésű véghasználatokat, előnyben kell részesíteni az állandó erdőborítást biztosító üzemmódokat. A végvágással érintett erdők esetében az előírt hagyásfacsoportok, hagyásfa-hálózat megtartása elsődleges feladat.

Csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)

Az erdei tisztások beerdősülését, kiszáradását, valamint élőhelyein a növényvédőszeres, különösen rovarirtószeres nagy területre történő kijuttatását meg kell előzni.

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

Megőrzése leginkább az erdőterületek erdei tisztásokkal érintkező szegélyeinek védelmével, azok kezeletlen állapotban tartásával biztosítható (nem ideértve a tisztások becserjésedésének és invazív fajokkal való fertőzöttségének megakadályozását, illetve visszaszorítását célzó munkákat).

Ürge (*Spermophilus citellus*)

Élőhelyeinek a faj szempontjából alkalmas állapotban tartása intenzív legeltetéssel és cserjeirtással biztosítható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) alapján végzett monitorozása javasolt. Javasolt továbbá a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) és a magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*) állományainak és veszélyeztettségének figyelemmel kísérése. A Csatár-hegy sztyeppréjtjein a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) állományban a virágzó egyedek száma csökkenő tendenciát mutat. Ennek feltételezhető oka a gyepek cserjésedése, avarosodása. Mivel a Csatár-hegyi állomány egyedszáma és kiterjedése lehetővé teszi, javasoljuk egy, a faj védelmét szolgáló kezelési kísérlet kidolgozását és elindítását. Indokolt továbbá a nem jelölő, de biogeográfiai és természetvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőségű medvefű kankalin (*Primula auricula* subsp. *hungarica*), állományméretének rendszeres nyomon követése – hároméves gyakorisággal, a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) mintavételi módszertana szerint. Külön figyelmet érdemel a Szentgáli Tiszafás TT területén élő tiszafa (*Taxus baccata*) állomány egyedszámának és egészségi állapotának nyomon követése.

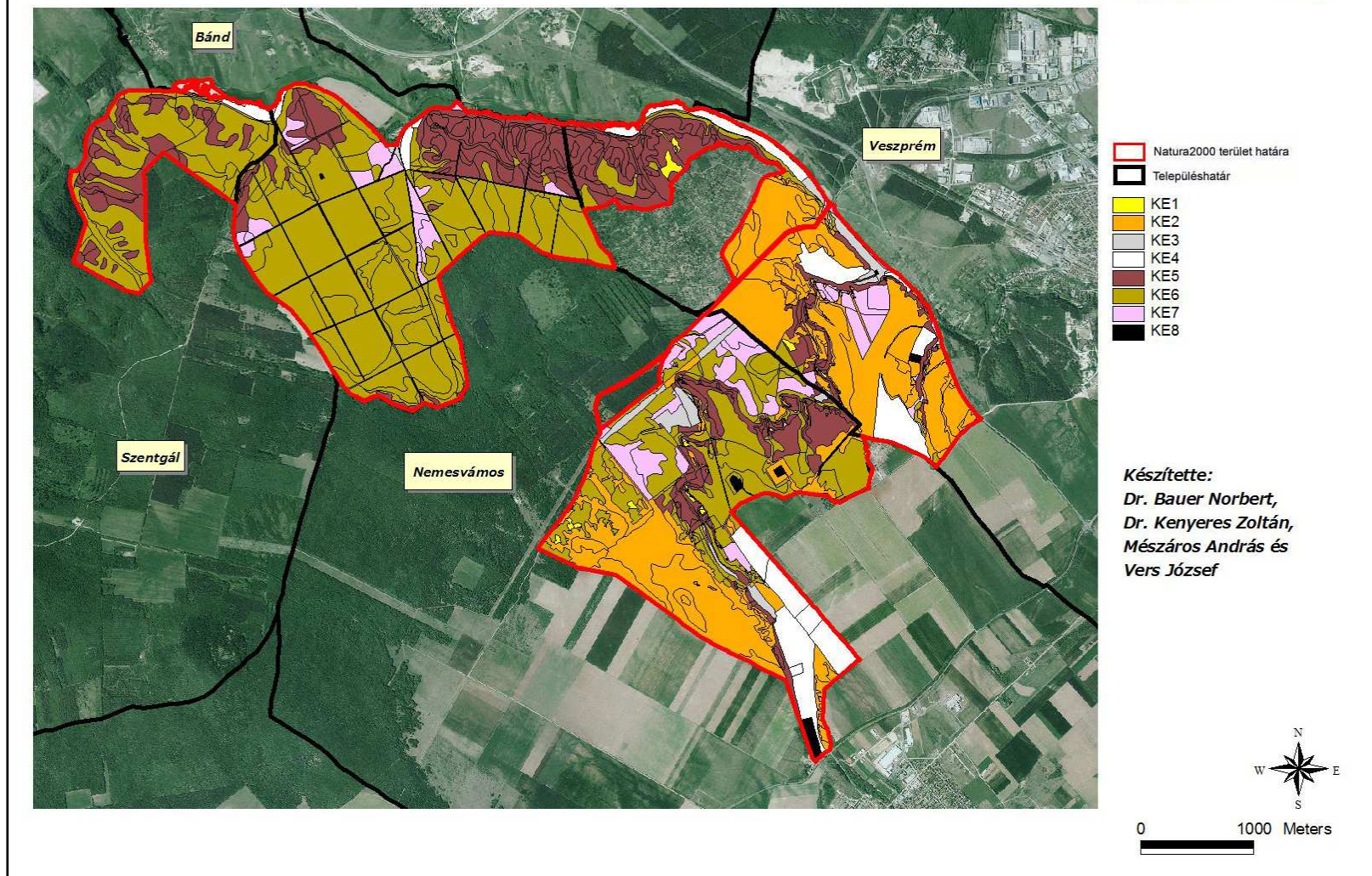
Indokolt volna a tölgyesek speciális mikroélőhelyeihez kötődő fajok, mint a kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a gyászscincér (*Morimus funereus*) további jelenlét-hiány monitorozása, illetve az állományméretek rendszeres nyomon követése. Ugyancsak indokolt a tervezési területen előforduló ürgeállomány rendszeres vizsgálata (állományméret, élőhely alkalmassága a faj számára).

A tervezési területhez tartozó új mintavételi hely felvételét az országos monitorozó program mintavételi helyei közé nem javasoljuk.

3.2.5. Mellékletek

3.2.5. a. A tervezési terület kezelési egységeinek térképe

3.2.5.a. A Csatár-hegy és Miklós Pál hegy (HUBF 2008)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve 2020
A tervezési terület kezelési egységeinek térképe

3.2.5. b. A kezelési egységekhez kötött intézkedések hrsz és MePAR megfeleltetése

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett ingatlanok (hrs.z.)	Érintett erdőrészletek	Érintett MEPAR-blokkok
KE-1	Kiemelkedően értékes sziklagyepek, lejtősztyepprétek és félszárazgyepek	6,32	Bánd 096 Nemesvámos 0151/5a, 0165/2, 0274/7, 0283/2 Veszprém 050/6, 052/1, 078/1, 078/3, 078/5, 086/2	Bánd 5D Nemesvámos 22A, 24A, 24TI, 5A, 5D, 6C, 6D, 6G, 6J Veszprém 105A, 105TI, 32C, 34B, 34TI	X9VYK-2-18, XCW6K-C-18, XDA5K-R-18, XJJ5K-4-18, XJURK-2-18, XMTTH-3-18, XMV7P-R-18, XT8YK-X-18, XWYCK-5-18
KE-2	Sziklafüves-lejtősztyepprétek, felnyíló mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek, közepes természetességű sziklagyepek, zárt szárazgyepek	347,95	Bánd 096 Nemesvámos 0130, 0134/1, 0146/10, 0146/11, 0146/13, 0146/3, 0146/5, 0146/9, 0149, 0150, 0151/2, 0151/4, 0151/5a, 0151/5b, 0154/1, 0154/9, 0157/16, 0157/17, 0160, 0161/2, 0165/2, 0165/3, 0165/4, 0165/5, 0165/6, 0165/7, 0236/2, 0256/3, 0273/5, 0274/3, 0274/7, 0274/8, 0275, 0276/10, 0276/11, 0276/15a, 0276/17, 0276/9, 0278/2, 0281/1, 0281/2, 0283/10, 0283/11, 0283/2, 0283/4, 0283/6, 0283/7, 0283/8, 0283/9 Veszprém 043/19, 050/5, 050/6, 050/7, 050/8, 050/9, 052/1, 053/10, 053/11, 053/12, 053/16, 053/17, 053/18, 053/19, 053/2, 053/3, 053/4, 053/5, 053/7a, 053/8, 054, 055/10, 055/11, 055/12, 055/13, 055/14, 055/15, 055/16, 055/17, 055/18, 055/19, 055/2, 055/20, 055/21a, 055/21b, 055/22, 055/3, 055/4, 055/5, 055/6, 055/7, 055/8, 055/9, 057, 059/1, 059/2, 059/3, 059/4, 059/5, 059/6, 059/7, 060/2a, 060/2b, 060/2c, 060/3a, 061, 062/14b, 063/2, 077/2, 078/1, 078/3, 078/4, 078/5, 079/14a, 079/14b, 079/15, 079/26, 079/27, 079/28, 079/29, 079/30b, 079/32a, 079/33, 079/34a, 079/38, 079/39, 079/40a, 079/40b, 079/44, 079/46a, 079/46b, 079/46c, 079/47, 079/49a, 079/49b, 079/50, 079/51, 079/52, 079/53, 079/54, 079/55, 079/56, 079/57, 079/58, 079/59, 079/60, 079/61, 079/62, 079/63, 079/64,	Bánd 4B Nemesvámos 22A, 24NY, 24TI, 5A, 5B, 5D, 5E, 5TI 1, 5TI 2, 5TI 3, 6CE 1, 6CE 2, 6D, 6G, 6H, 6J, 6NY, 7VF, 84CE, 84G, 84NY, 84TI, 87C, 87E Veszprém 105A, 105TI, 31A, 31E, 31G, 31NY, 31TI, 32C, 32TI, 68B, 68TI	X4YTT-2-18, X60KK-M-18, X6URK-P-18, X8X5K-8-18, X9VYK-2-18, XALKK-D-18, XANYK-V-18, XC8YK-H-18, XCW6K-C-18, XDA5K-R-18, XEQ5K-7-18, XETKK-P-18, XEURK-X-18, XFERK-K-18, XJJ5K-4-18, XJURK-2-18, XJYCK-R-18, XK2YK-H-18, XMFQ3-8-18, XMM1P-A-18, XMNFW-1-18, XMPX3-P-18, XMTTH-3-18, XMV7P-R-18, XMWNW-F-18, XN3EP-7-18, XN6A3-L-18, XP8YK-U-18, XT8YK-X-18, XU0KK-9-18, XW6KK-K-18, XW8YK-2-18, XWA5K-9-18, XWTKK-6-18, XWVYK-N-18, XWYCK-5-18, XX0KK-D-18, XX45K-4-18, XXA5K-A-18, XXLKK-1-18

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett ingatlanok (hrsz.)	Érintett erdőrészletek	Érintett MEPAR-blokkok
KE-2			081, 083/10, 083/11, 083/12, 083/13, 083/14, 083/15, 083/16, 083/17, 083/18, 083/3, 083/4, 083/5, 083/6, 083/7, 083/8, 083/9, 084, 085a, 085b, 093		
KE-3	Jellegtelen és cserjésedő gyepek	30,86	Bánd 060/2, 060/3, 060/4, 060/5, 060/6, 060/7, 060/8, 060/9, 061, 063, 090c, 090d, 091a, 096 Nemesvámos 0146/10, 0146/9, 0150, 0151/2, 0151/4, 0151/5a, 0151/5b, 0151/6, 0151/7, 0151/8, 0161/2, 0274/7, 0274/8, 0283/10, 0283/2, 0283/4, 0283/7, 0283/8, 0283/9 Szentgál 066/1, 068 Veszprém 050/6, 051/4, 061, 062/10, 062/11, 062/12, 062/16, 062/3, 062/8, 065/10, 065/11, 065/12, 065/13, 065/14, 077/1, 077/2, 078/1, 079/44, 079/47, 079/48, 079/49a, 079/53, 079/64, 083/18, 084, 085a, 087, 088/1, 090/1	Bánd 3TI 3, 3VF 3 Nemesvámos 4VF, 6J, 7NY 1, 7VF, 84NY Veszprém 32TI	X4RCK-5-18, X50KK-L-18, X545K-A-18, X56KK-T-18, X60KK-M-18, X6URK-P-18, X8X5K-8-18, X9VYK-2-18, XCW6K-C-18, XEQ5K-7-18, XFD2Y-7-18, XJJ5K-4-18, XJURK-2-18, XLERK-P-18, XMV7P-R-18, XMWNW-F-18, XN3EP-7-18, XQ2YK-N-18, XQDKK-L-18, XT8YK-X-18, XU0KK-9-18, XW6KK-K-18, XWYCK-5-18, XX0KK-D-18, XXA5K-A-18, XXLKK-1-18
KE-4	Beszántott, vagy egykor beszántott, majd újra gyepesített vagy spontán gyepesedő területek	102,21	Bánd 080, 090a, 090b, 090c, 090d, 091b, 096 Nemesvámos 0134/1, 0136/38, 0136/39, 0136/43, 0136/45, 0136/48, 0136/49, 0136/50, 0136/52, 0146/10, 0146/11, 0146/12, 0146/13, 0146/5, 0146/8, 0146/9, 0149, 0150, 0151/2, 0151/4, 0151/5b, 0151/6, 0151/7, 0151/8, 0152/1, 0152/2, 0153, 0154/1, 0154/10, 0154/11, 0154/12, 0154/13, 0154/14, 0154/15, 0154/16, 0154/2, 0154/3, 0154/4, 0154/5, 0154/6, 0154/7, 0154/9, 0157/10, 0157/11, 0157/12, 0157/13, 0157/14, 0157/15, 0157/16, 0157/17, 0157/18, 0157/19, 0157/5, 0157/6, 0157/7, 0157/8, 0157/9, 0276/17, 0276/18a, 0283/8 Szentgál 067a, 067b, 071 Veszprém 052/1, 053/12, 053/13, 053/14, 053/15, 053/16, 053/17, 053/18, 053/19, 053/2, 053/3, 053/4, 053/5, 053/7a, 053/7b, 054, 055/13, 055/2, 057, 059/1, 059/2, 059/3, 059/4, 059/5, 059/6,	Bánd 2TI, 3VF 3, 4VF 2	X50KK-L-18, X545K-A-18, X55CK-K-18, X56KK-T-18, X6URK-P-18, X8X5K-8-18, XALKK-D-18, XCW6K-C-18, XE45K-L-18, XF8YK-L-18, XFD2Y-7-18, XFERK-K-18, XJ0KK-Y-18, XJ2YK-F-18, XJ5CK-X-18, XJJ5K-4-18, XLERK-P-18, XMFQ3-8-18, XMV7P-R-18, XMWNW-F-18, XN6A3-L-18, XP8YK-U-18, XQ2YK-N-18, XT8YK-X-18, XWA5K-9-18, XWTKK-6-18, XX45K-4-18, XXLKK-1-18

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett ingatlanok (hrsz.)	Érintett erdőrészletek	Érintett MEPAR-blokkok
KE-4			059/7, 060/2c, 060/3a, 060/3b, 062/10, 062/12, 062/3, 062/4, 062/8, 062/9, 063/2, 065/2, 065/3, 065/8, 066/2, 067/41, 067/48, 067/61, 067/62, 077/2, 079/10, 079/11a, 079/11b, 079/14a, 079/14b, 079/15, 079/16, 079/17, 079/20a, 079/20b, 079/21, 079/22, 079/23, 079/24, 079/25, 079/26, 079/27, 079/28, 079/29, 079/3, 079/30a, 079/30b, 079/32a, 079/32b, 079/33, 079/34a, 079/34b, 079/38, 079/39, 079/4, 079/40a, 079/40b, 079/41, 079/46a, 079/46b, 079/46c, 079/49a, 079/5, 079/52, 079/55, 079/56, 079/57, 079/6, 079/7, 079/8, 086/1b, 086/2, 086/3, 087, 088/1, 088/2, 088/3, 088/4, 088/5, 088/6a, 088/6b, 088/7a, 088/7b, 090/2		
KE-5	Kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű erdőterületek	314,36	Bánd 090a, 091a, 096 Nemesvámos 0146/9, 0149, 0150, 0151/2, 0151/4, 0151/5a, 0151/6, 0151/7, 0151/8, 0152/2, 0157/10, 0157/11, 0157/12, 0157/13, 0157/14, 0157/15, 0157/16, 0157/17, 0157/5, 0157/6, 0157/7, 0157/8, 0157/9, 0160, 0161/2, 0262/1, 0265, 0274/7, 0274/8, 0275, 0283/10, 0283/11, 0283/2, 0283/3, 0283/4, 0283/6, 0283/7, 0283/8 Szentgál 0134/2a, 0135/1, 0135/2, 071 Veszprém 050/6, 051/4, 051/5, 051/6a, 051/6b, 051/7, 052/1, 053/15, 053/16, 053/17, 053/18, 053/19, 053/2, 053/3, 053/4, 053/5, 055/14, 055/17, 055/18, 055/2, 055/20, 055/21b, 055/22, 055/4, 057, 060/2a, 060/2b, 060/2c, 060/3a, 060/3b, 061, 062/12, 062/14a, 062/14b, 062/15, 062/16, 062/3, 062/8, 062/9, 063/2, 065/8, 066/2, 077/2, 078/1, 078/3, 078/4, 078/5, 079/21, 079/22, 079/23, 079/40a, 079/41, 079/46a, 079/46b, 079/47, 079/48, 079/49a, 079/49b, 079/5, 079/57, 079/6, 079/60, 079/61, 079/62, 079/63, 079/7, 086/1a, 086/2, 086/3, 086/4	Bánd 10D, 11G, 11I, 15A, 15B, 15C, 15NY, 1A, 1B, 1E, 2A, 2B, 2E, 2G, 2H, 2NY, 4A, 4B, 4C, 4D, 5A, 5B, 5D, 5E, 7I, 7K, 7M Nemesvámos 22A, 4C, 5A, 5B, 5D, 6A, 6C, 6CE 2, 6D, 6E, 6G, 6J, 6NY, 7A, 7F, 7VF, 81A, 87B, 87C, 87D, 87E, 87F, 88A Veszprém 105A, 105TI, 31B, 31E, 31G, 32B, 32C, 32TI, 34A, 34B, 34C, 35A, 35B, 35C, 35D, 68A1, 68B Szentgál 19C, 19D, 20B, 20C, 20D, 20E, 21A, 21B, 21C, 21F	X4YTT-2-18, X50KK-L-18, X55CK-K-18, X5LKK-7-18, X6URK-P-18, X8X5K-8-18, X97RK-6-18, X9MRK-L-18, X9VYK-2-18, XANYK-V-18, XCW6K-C-18, XDA5K-R-18, XE45K-L-18, XEQ5K-7-18, XF8YK-L-18, XFA5K-U-18, XFD2Y-7-18, XJJ5K-4-18, XJURK-2-18, XMFQ3-8-18, XMTTH-3-18, XMV7P-R-18, XMWNW-F-18, XN3EP-7-18, XN6A3-L-18, XP8YK-U-18, XQ2YK-N-18, XT8YK-X-18, XW8YK-2-18, XWTKK-6-18, XXA5K-A-18, XXLKK-1-18

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett ingatlanok (hrsz.)	Érintett erdőrészletek	Érintett MEPAR-blokkok
KE-6	Közepes természeti állapotú, őshonos fafajok uralta erdők	673,43	Bánd 090b, 090c, 090d, 091a, 091b, 093, 094, 095, 096 Nemesvámos 0134/1, 0146/9, 0149, 0150, 0151/2, 0151/4, 0151/5a, 0151/5b, 0151/6, 0161/2, 0165/2, 0236/2, 0256/3, 0257, 0258, 0263, 0267, 0271, 0273/5, 0274/2, 0274/3, 0274/7, 0274/8, 0275, 0276/10, 0276/11, 0276/9, 0283/10, 0283/11, 0283/2, 0283/3, 0283/8, 0283/9 Szentgál 0134/2a, 0134/2b, 0134/2c, 0134/2d, 0134/2f, 0154, 066/1, 067a, 067b, 068, 069, 071, 074 Veszprém 044/45, 050/5, 050/6, 050/8, 052/1, 059/5, 060/2c, 060/3b, 062/9, 063/2, 065/2, 065/8, 066/2, 067/24, 067/36, 067/37, 067/38, 067/39, 067/61, 067/68, 067/69, 078/1, 078/5, 079/47, 079/49a, 079/49b, 079/50, 079/53, 079/64, 083/18, 084, 085a, 085b, 086/1a, 086/1b, 086/2, 086/3, 087, 088/1, 088/3, 088/4, 088/5, 088/6b, 088/7b	Bánd 10A, 10B, 10C, 10D, 10NY, 11A, 11B, 11C, 11D, 11E, 11F, 11G, 11H, 11I, 11J, 15A, 15B, 15C, 15NY, 1B, 1C, 1D, 1E, 1NY 1, 1NY 2, 2A, 2B, 2C, 2CE, 2D, 2E, 2F, 2G, 2H, 2NY, 4C, 5A, 5C, 5D, 5E, 5F, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6I, 7E, 7F, 7G, 7H, 7I, 7K, 7L, 7M, 7NY 1, 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G, 8H, 8NY, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G Nemesvámos 12B, 22A, 24A, 24B, 24C, 24D, 24E, 4A, 4B, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5TI 1, 6A, 6B, 6C, 6CE 1, 6CE 2, 6D, 6E, 6F, 6G, 6H, 6I, 6J, 7A, 7C, 7D, 7G, 7H, 81A, 81B, 84C, 84D, 84E, 84F, 84G, 84H, 84I, 84J, 84K, 84M, 87A, 87E, 87F Veszprém 105A, 32A, 34A, 34B, 35A, 35B, 35C, 68A1, 68A2, 68B Szentgál 19C, 19D, 20A, 20B, 20D, 20E, 20F, 20TI, 21A, 21B, 21C, 21D, 21E, 21F	X50KK-L-18, X545K-A-18, X55CK-K-18, X56KK-T-18, X5LKK-7-18, X5RCK-6-18, X5VYK-W-18, X5YCK-D-18, X60KK-M-18, X6URK-P-18, X6X5K-6-18, X97RK-6-18, X98YK-E-18, X9MRK-L-18, X9VYK-2-18, XALKK-D-18, XANYK-V-18, XCW6K-C-18, XDA5K-R-18, XEQ5K-7-18, XEURK-X-18, XF8YK-L-18, XFA5K-U-18, XFCK-3-18, XFD2Y-7-18, XFERK-K-18, XJ0KK-Y-18, XJ5CK-X-18, XJJ5K-4-18, XJURK-2-18, XJYCK-R-18, XK2YK-H-18, XLERK-P-18, XMM1P-A-18, XMPX3-P-18, XMV7P-R-18, XMWNW-F-18, XN6A3-L-18, XQ2YK-N-18, XQDKK-L-18, XT8YK-X-18, XU0KK-9-18, XW6KK-K-18, XWTKK-6-18, XWVYK-N-18, XWYCK-5-18, XX0KK-D-18, XXA5K-A-18, XXLKK-1-18
KE-7	Átalakított erdő és vágásterületek	106,06	Bánd 060/2, 060/3, 060/4, 060/5, 060/6, 063, 079, 080, 090a, 090d, 091a, 093, 094, 095, 096 Nemesvámos 0151/5a, 0151/5b, 0161/2, 0236/2, 0256/3, 0273/5, 0274/7, 0274/8, 0283/11 Szentgál 0135/1, 0136, 066/1, 067a, 067b, 068 Veszprém 050/6, 051/6a, 051/7, 052/1, 055/19, 055/20, 057, 059/4, 059/5, 061, 062/10, 062/11, 062/12, 062/14b, 062/3, 062/4, 062/8, 062/9, 063/2, 065/10, 065/11, 065/12, 065/13, 065/14, 065/3, 066/2, 067/48, 077/1, 077/2, 078/1,	Bánd 16TI, 1A, 2A, 2F, 4TI, 5A, 7A, 7B, 7C, 7D, 7J, 9A Nemesvámos 4B, 5A, 5B, 6I, 7B, 7D, 7E, 7F, 7I, 84A, 84B, 84CE, 84D, 84E, 84F, 84G, 84I, 84L, 84N Veszprém 31A, 31B, 31C, 31D, 31F, 31G, 32B	X4RCK-5-18, X4YTT-2-18, X50KK-L-18, X55CK-K-18, X56KK-T-18, X5YCK-D-18, X60KK-M-18, X6URK-P-18, X6X5K-6-18, X8X5K-8-18, X97RK-6-18, X9VYK-2-18, XALKK-D-18, XCW6K-C-18, XF8YK-L-18, XFA5K-U-18, XFCK-3-18, XFD2Y-7-18, XJ0KK-Y-18, XJ2YK-F-

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett ingatlanok (hrsz.)	Érintett erdőrészek	Érintett MEPAR-blokkok
KE-7			079/47, 079/49a, 079/53, 079/64, 086/2, 086/3, 086/4, 086/5, 088/1, 088/2, 088/3, 088/4, 088/5, 088/6a, 088/6b, 088/7a, 089/1, 089/2, 089/3, 090/1, 090/2, 093		18, XJ5CK-X-18, XJJ5K-4-18, XJURK-2-18, XJYCK-R-18, XK2YK-H-18, XLERK-P-18, XMV7P-R-18, XN6A3-L-18, XQ2YK-N-18, XQDKK-L-18, XT8YK-X-18, XW6KK-K-18, XWTKK-6-18, XWYCK-5-18, XX0KK-D-18, XXA5K-A-18
KE-8	Roncsterületek, telephelyek, utak, egykori bányagödrök	25,83	Bánd 080, 090a, 090b, 090c, 090d, 091a, 091b, 093, 094, 095, 096 Nemesvámos 0130, 0132, 0134/23, 0153, 0154/1, 0154/10, 0154/2, 0157/19, 0157/5, 0161/2, 0162/1, 0165/2, 0236/2, 0256/3, 0264, 0267, 0273/5, 0274/2, 0274/3, 0274/7, 0274/8, 0275, 0276/10, 0276/11, 0276/13, 0276/18f, 0276/9, 0278/2, 0281/2 Szentgál 0134/2a, 0134/2d, 067b, 071 Veszprém 053/10, 053/7a, 053/8, 054, 055/4, 057, 062/11, 062/12, 062/5, 078/1, 078/3, 078/4, 086/2, 093	Bánd 10NY, 11NY, 11ÚT, 1NY 1, 2ÚT 1, 2ÚT 2, 3TI 2, 3ÚT 2, 4ÚT 2, 5NY 1, 5NY 2, 6NY, 7NY 1, 7NY 2, 8NY, 8ÚT, 9NY Nemesvámos 23ÚT, 5ÉP, 5ÚT 2, 5ÚT1, 6ÚT, 7ÚT, 8ÚT Szentgál 20ÚT	X4YTT-2-18, X50KK-L-18, X545K-A-18, X55CK-K-18, X56KK-T-18, X5LKK-7-18, X5RCK-6-18, X5VYK-W-18, X5YCK-D-18, X6URK-P-18, X6X5K-6-18, X97RK-6-18, X98YK-E-18, X9MRK-L-18, X9VYK-2-18, XCW6K-C-18, XDA5K-R-18, XE45K-L-18, XEURK-X-18, XF8YK-L-18, XFA5K-U-18, XFCCCK-3-18, XJ2YK-F-18, XJJ5K-4-18, XMMIP-A-18, XMPX3-P-18, XMV7P-R-18, XP8YK-U-18, XQ2YK-N-18, XQDKK-L-18, XT8YK-X-18, XW6KK-K-18, XWVYK-N-18, XWYCK-5-18, XX45K-4-18, XXA5K-A-18

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Csatár-hegy és Miklós Pál hegy (HUBF 20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területhez tartozik, így fenntartásával kapcsolatban alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 125,61 ha kiterjedésben az Szentgáli tiszafás TT országos védettséget élvező terület érinti.

A tervezési területet országos ökológiai hálózati magterület 88,72 %-ban, ökológiai folyosó 1,84 %-ban, pufferterület 8,31 %-ban (összesen 98,86 %-ban) érinti.

A tervezési területen előforduló védett fajok és természeti értékek alapján arra vonatkozik a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény.

A tervezési területen a Magyar Állam tulajdoni aránya meghaladja az 59 %-ot, számottevő kiterjedésű magánterületek elsősorban a gyepterületek esetében fordulnak elő.

A tervezett erdőrészletek erdőterülete 55,05 %-a vágásos üzemmódban, 30,00 %-a faanyagtermesztést nem szolgáló üzemmódban, 14,95 %-a átmeneti üzemmódban van.

A tervezési területen a mezőgazdasági hasznosítás elsősorban gyepgazdálkodást, ezen belül legeltetést, továbbá alárendelten, de markáns módon jelen lévő szántóföldi művelést, valamint kis részarányal a kertgazdálkodást (gyümölcsösök, kertek) jelenti. A legeltetés elsősorban a tervezési terület déli felében található gyepterületekre (Sas-hegy, Felső-erdei gyepföldek, Cinege-hegy térsége) korlátozódik, juhlegeltetés formájában.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az Unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előreláthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrézset területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírás csoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások

A tervezési területen az egyszerűsített területalapú támogatásra (SAPS) kijelöltek között – a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet betartása mellett – a következő MePAR-blokkok (2020-as állapot) területére eső földrészetek szerepelnek támogatható területként: X4RCK-5-18, X4YTT-2-18, X545K-A-18, X55CK-K-18, X60KK-M-18, X6URK-P-18, XALKK-D-18, XANYK-V-18, XC8YK-H-18, XDA5K-R-18, XE45K-L-18, XEQ5K-7-18, XETKK-P-18, XFD2Y-7-18, XFERK-K-18, XJ5CK-X-18, XJJ5K-4-18, XJYCK-R-18, XLERK-P-18, XMFQ3-8-18,

XMKLH-M-18, XMM1P-A-18, XMNFW-1-18, XMPX3-P-18, XMTTH-3-18, XN3EP-7-18, XN6A3-L-18, XP8YK-U-18, XQDKK-L-18, XT8YK-X-18, XWA5K-9-18, XWTKK-6-18, XWYCK-5-18, XX0KK-D-18, XX45K-4-18, XXLKK-1-18.

A tervezési terület gyepterületein a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás – a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet betartása mellett – igénybe vehető.

A tervezési terület gyepterületein az agrár-környezetgazdálkodási támogatás horizontális előíráscsoportjai, igénybe vehetők [VP-4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés].

Az egységes területalapú támogatás igénybevételének jelenleg hatályos szabályait az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet tartalmazza.

A tervezési területen az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet alapján igényelhető ún. zöldítés támogatás. Ehhez minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegetetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

A fenntartási terv készítésének időszakában az alábbi, élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások állnak nyitva: VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (Beadási határidő: 2020.05.15.); VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (Beadási határidő: 2020.05.15.); VP5- 8.5.1.-16 - Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások (Beadási határidő: 2021.12.31.).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

KAP II. pillér

Az élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 5) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 6) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 7) VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- 8) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

- 4) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

Egyéb releváns támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A Natura 2000 terület természeti értékeinek megőrzése és fejlesztése a fennálló támogatási rendszerek használatával, illetve azok egyes elemeinek bővítésével biztosítható. A tervezési területen a fenntartási terv célkitűzéseinek elérése érdekében a támogatások igénybevételi szintjének növelése szükséges, de az élőhelyek jellegéből adódóan ennek esetleges elmaradása sem veszélyezteti alapvetően a terület jelölő értékeinek fennmaradását.

Gyepek esetében a területalapú támogatáson túl az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok extenzív gyepgazdálkodás vagy ökológiai gyepgazdálkodás lehetőségeit is javasolt igénybe venni (VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása, VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása).

A tervezési terület erdőtervezett, magántulajdonban lévő erdőterületein javasolt a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás igénybe vétele [VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések].

A jelölő élőhelyek és fajok jelentős része az állami tulajdonban lévő védett területeken található, melyek költségvetési szervek kezelésében állnak, illetve a Natura 2000 kijelölés miatt szükséges intézkedések is elsősorban ezeken a területeken érvényesülnek. Javasolt, hogy a kompenzációs támogatásokhoz önkormányzati és állami szereplők (pl. erdőgazdálkodók) is hozzájuthassanak.

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet kötelezővé teszi a hasznosítást (legeltetés vagy kaszálás), viszont bizonyos Natura 2000 élőhelyek számára a legkedvezőbb a terület érintetlenül hagyása. Javasolt a fenti lehetőség jogszabályba történő beemelése.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területen KEHOP/KEOP, LIFE+/LIFE, ROP vagy Interreg pályázatok megvalósítása nem folyik és tervezés alatt sincs

3.3.3. Egyéb

A fenntartási terv megvalósításához egyéb eszköz (állami tulajdonú terület haszonbérbe adása, közmunka program, önkéntesek stb.) bevonása nem szükséges.

Felhasznált irodalom

- Ábrahám L. (2014): Lápi tarkalepke *Euphydryas maturna* (Rottemberg, 1775). In: Haraszthy L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, 323–326.
- Bauer N. (2014): A Bakony-vidék szárazgyepjei. - Sztyeprétek és sziklagyepek osztályozása és növényföldrajzi karaktere. – MTM, Budapest, A Bakony természettudományi kutatásának eredményei 33, 336 pp.
- Bauer N., Szabó I. & Futó J. (2008): Distribution of *Primula auricula* L. in the Transdanubian Mountains (Hungary) - with a new record: Rezi: Meleg-hegy (Keszthely-Mts.). – Acta Botanica Hungarica 50 (3–4): 237–256.
- Borhidi A. & Sánta A. (szerk.) (1999): Vörös Könyv Magyarország növénytársulásairól – Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest
- Borhidi A. (2003): Magyarország növénytársulásai. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 610 pp.
- Böloni J. & Király G. (2012): A Szentgáli Tiszafás aktuális vegetációja. – Kanitzia 19: 71–88.
- Csóka, Gy. & Kovács, T. (1999): Xylofág rovarok. – Agroinform Kiadó, Budapest
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest
- Endes, M. (2010): A szarvasbogár (*Lucanus cervus*) újabb lelőhelye a Hortobágyon. – Calandrella 13(1): 202.
- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – Budapest (kézirat)
- Frank N. (2003): Populáció-vizsgálatok a bakonyi tiszafásban. Egyedszám-meghatározás a bekerített területen. – Erdészeti Lapok 138 (5): 138–139.
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, 934 p.
- Hegyessy G. & Merkl O. (2014a): Gyász-cincér *Morimus funereus* Mulsant, 1862. In: Haraszthy, L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, pp. 270–273.
- Hegyessy G. & Merkl O. (2014b): Nagy hőscincér *Cerambyx cerdo* Linnaeus, 1758. In: Haraszthy, L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, pp. 260–264.
- Jérôme, R. (1992): A szarvasbogár előfordulása Németországban. – Erdészeti lapok 127(5): 143.
- Kenyeres, Z., Nagy, B. & Bauer, N. (2008): Distribution and habitat requirements of *Arcyptera microptera* (Fischer de Waldheim, 1833) in Hungary – Articulata 23(2): 25–36.
- Kenyeres, Z. & Rácz, I.A. (2013): A Bakonyvidék állatföldrajzi felosztása az egyenesszárnyúak (Orthoptera) elterjedési mintázatai alapján. – Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis 30: 83–100.
- Korompai T. (2014): Csíkos medvelepke *Euplagia quadripunctaria* (Poda, 1761). In: Haraszthy L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, 336–337.
- Kovács J. A. (2000): A Tekerés-völgy /Déli-Bakony/ növényzete. – Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis 16: 59–74.
- Kovács, T. & Hegyessy, G. (1995): Magyarországi cincér tápnövények (Coleoptera, Cerambycidae). – Folia Historico-naturalia Musei Matraensis 20: 185–197.
- Kutasi Cs. & Sággy Zs. (2002): A Bakony faunájára új és ritka bogárfajok. /Coleoptera./ – Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis 19: 69–78.
- Kutasi Cs. (2001): Futóbogarak /Col.: Carabidae/ vizsgálata a veszprémi Csatár-hegyen és környékén. – Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis 18: 95–104.
- Majer A. (1980): A Bakony tiszafása. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 373 pp.
- Merkl O. (2014a): Nagy szarvasbogár *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758). In: Haraszthy, L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, pp. 238–242.
- Merkl O. (2014b): Skarlátbogár *Cucujus cinnaberinus* (Scopoli, 1763). In: Haraszthy, L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, pp. 254–256.

- Merkl O. & Kovács T. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer VI. Bogarak. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 14–15, 23–24.
- Merkl O. & Hegyessy G. (2008): Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*). – In: A madárvédelmi (79/409/EK) és az élőhelyvédelmi (92/43/EK) irányelveknek megfelelő monitorozás előkészítése című Átmeneti Támogatás projekt (2006/018-176-02-01) Zárójelentése, 302–316.
- Nagy F. V. & Dávid L. (2012): Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatoknak a Kab-hegyi Erdőtervezési Körzet területén található Natura 2000 területekre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok (állat- és növényfajok) természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről. – Veszprém Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Veszprém, 124 p.
- Papp J. (1968): A Bakony-hegység állatföldrajzi viszonyai. – A Veszpr. Megyei Múz. Közl. 7: 251–307.
- Rakonczay, Z. (szerk.) (1989): Vörös Könyv (A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény- és állatfajok). – Akadémia Kiadó, Budapest
- Šerić Jelaska, L. & Dušek, J. (2009): Monitoring scheme for Stag Beetle (*Lucanus cervus*) and Great Capricorn Beetle (*Cerambyx cerdo*). – EU IPA, Natura 2000 Management and Monitoring
- Szalóki D. (1993a): A Bakony-hegység lágytestű bogarai (Coleoptera, Malacodermata). – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis 12: 39–71.
- Szomorad F. (1997): A Szentgáli Tiszafás vegetációtérképe. – Kitaibelia 2: 22–26.